

Euroopa andmekaitseinspektori arvamus järgmise õigusakti ettepaneku kohta: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja millega tunnistatakse kehtetuks raamotsus 2004/68/JSK

(2010/C 323/02)

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut ja eriti selle artiklit 16,

võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja eriti selle artiklit 8,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrust (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta ⁽²⁾, eriti selle artiklit 41,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

I. SISSEJUHATUS

29. märtsil 2010 võttis komisjon vastu ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja millega tunnistatakse kehtetuks raamotsus 2004/68/JSK ⁽³⁾ (edaspidi „ettepanek“).
- Ettepaneku eesmärk on tunnistada kehtetuks 22. detsembril 2003 vastu võetud raamotsus, sest selles esineb mõningaid puudujääke. Ettepanekuga peaks paranema laste kuritarvitamise vastane võitlus järgmistes aspektides: kriminaliseeritakse laste kuritarvitamise raskemad vormid, näiteks seoses lastega seotud seksiturismiga, saatjata laste kaitsega, kriminaaluurimisega ja süüdistuste esitamise koordineerimisega, uute kuritegudega IT-keskkonnas, ohvrite kaitsega ning süütegude tõkestamisega.
- Üks vahend süütegude tõkestamisel võiks olla lastepornole juurdepääsu piiramine Internetis.
- Euroopa andmekaitseinspektor on võtnud teadmiseks ettepaneku peamise eesmärgi. Ta ei püüa seada kahtluse alla

vajadust luua parem raamistik, mis pakub asjakohaseid meetmeid laste kaitsmiseks kuritarvitamise eest, kuid soovib siiski rõhutada mõne ettepanekus esitatud meetme, näiteks veebisaitide tõkestamise ja vihjeliinide loomise mõju asjaomaste isikute põhiõigustele seoses eraelu puutumatus ja andmekaitsega. Sellest tulenevalt on andmekaitseinspektor otsustanud esitada omal algatusel käesoleva lühikese arvamus.

II. ETTEPANEKU ANALÜÜS

- Andmekaitseküsimused on seotud ettepaneku kahe aspektiga, mis ei ole eriomased laste kuritarvitamise vastasele võitlusele, vaid igale algatusele, mille eesmärk on erasektori koostöö õiguskaitsese eesmärgil. Andmekaitseinspektor on nimetatud küsimusi eri teemades raames juba analüüsinud, eelkõige seoses võitlusega ebaseadusliku sisuga materjali vastu Internetis ⁽⁴⁾.
- Ettepanekus on küsitavusi seoses kahe aspektiga, mida on käsitletud põhjenduses 13 ja artiklis 21. Nende sisu on järgmine.

II.1. Teenusepakujate roll veebisaitide tõkestamisel

- Ettepanekuga on ette nähtud kaks alternatiivset võimalust tõkestada ELi territooriumilt juurdepääs veebisaitidele, mille korral on kindlaks tehtud, et need sisaldavad või nende kaudu levitatakse lastepornot: mehhanismid, mis hõlbus-tavad pädevatel õigus- või politseiasutustel korralduste andmist juurdepääsu tõkestamiseks või Interneti-teenuse pakujate vabatahtlik tegevus veebisaitidele juurdepääsu tõkestamisel toimumisjuhiste ja suuniste alusel.
- Euroopa andmekaitseinspektor seab kahtluse alla tõkestamisotsuseni viivad kriteeriumid ja tingimused. Ehkki ta võiks toetada politsei- või õigusalaste kindla õigusliku raamistiku piires võetavaid meetmeid, kahtleb ta sügavalt eraõiguslike isikute teostatava tõkestamise õiguskindluses.

⁽⁴⁾ Täpsemalt on Euroopa andmekaitseinspektor avaldanud järgmised käesoleva algatuse seisukohast asjakohaseid märkusi sisaldavad arvamusd:

— Euroopa andmekaitseinspektori 23. juuni 2008. aasta arvamus järgmise dokumendi kohta: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega kehtestatakse mitmeaastane ühenduse programm Interneti ja teisi kommunikatsioonitehnoloogiaid kasutavate laste kaitseks”, ELT C 2 2009, 7.1.2009, lk 2.

— Euroopa andmekaitseinspektori 22. veebruari 2010. aasta arvamus Euroopa Liidu praeguste läbirääkimiste kohta võltsimisvastast võitlust käsitleva kaubanduslepingu üle.

Vt ka artikli 29 tööühma 18. jaanuaril 2005. aastal vastuvõetud töödokument intellektuaalomandi õigustega seotud andmekaitseküsimuste kohta (WP 104).

⁽¹⁾ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

⁽²⁾ EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1.

⁽³⁾ KOM(2010) 94 lõplik.

9. Andmekaitseinspektor seab kahtluse alla eelkõige kõik Interneti jälgimise võimalikud viisid, mis võiksid sellise tõkestamiseni viia. Jälgimine ja tõkestamine võib hõlmata erisuguseid tegevusi, sealhulgas Interneti üksikasjalikku läbiotsimist, seadusevastaste või kahtlaste veebisaitide kindlakstegemist ja lõppkasutajate juurdepääsu tõkestamist, kuid ka nimetatud sisuga materjalidele juurdepääsu taotlevate või neid alla laadida püüdvate lõppkasutajate internetikäitumise kontrollimist. Kasutatavad vahendid on küll erinevad ja hõlmavad eri tasemel sekkumist, kuid tekitavad sarnaseid küsimusi seoses Interneti-teenuste pakkujate rolliga sisu käsitleva teabe töötlemisel.
10. Kõnealustel jälgimistoimingutel on andmekaitsealased tagajärjed, sest töödeldakse paljude isikute isikuandmeid, olgu selleks siis teave ohvrite, tunnistajate, kasutajate või sisupakkujate kohta. Euroopa andmekaitseinspektor on varasemates arvamustes väljendanud muret seoses üksikisikute jälgimisega erasektori poolt (nt Interneti-teenuste pakkujad või autoriõiguse omanikud) valdkondades, mis põhimõtteliselt kuuluvad õiguskaitseasutuste pädevusse ⁽¹⁾.
- Euroopa andmekaitseinspektor rõhutab, et võrgu jälgimine ja veebisaitide tõkestamine võib olla eesmärk, mis ei ole seotud Interneti-teenuste pakkujate kaubanduslike eesmärkidega: see võib tõstatada küsimusi seoses isikuandmete seadusliku töötlemise ja sobiva kasutamisega vastavalt andmekaitseinspektiivi ⁽²⁾ artikli 6 lõike 1 punktide b ja artiklile 7.
- Euroopa andmekaitseinspektor seab kahtluse alla tõkestamiskriteeriumid ja rõhutab, et toimumisjuhised ja vabatahtlikud suunised ei annaks sel puhul piisavalt õiguskindlust.
- Andmekaitseinspektor tõstab esile ka ohte, mis on seotud üksikisikute võimaliku musta nimekirja kandmisega ja nende heastamisvõimalustega sõltumatus asutuses.
11. Andmekaitseinspektor on juba mitmel korral kinnitanud, et tema arvates tähendab „Interneti-kasutaja tegevuse jälgimine ja tema IP-aadresside kogumine sekkumist tema õigusesse eraelu ja kirjavahetuse puutumatusse (...). See seisukoht on kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga ⁽³⁾”. Sellist

sekkumist arvestades on vaja sobivamaid kaitsemeetmeid tagamaks, et jälgimine ja/või tõkestamine toimuks üksnes rangelt sihipärasel viisil ja õiguskontrolli tingimustes ning et selle mehhanismi kuritarvitamist ennetataks asjakohaste turvameetmete abil.

II.2. Vihjeliinide võrgustiku loomine

12. Nagu on märgitud ettepaneku põhjenduses 13, on vihjeliinide võrgustik loodud Turvalisema Interneti programmiga, mille kohta Euroopa andmekaitseinspektor on avaldanud eespool viidatud arvamuse. Üks andmekaitseinspektori kommentaar on seotud just tingimustega, millele vastavalt peaks teavet koguma, tsentraliseerima ja vahetama: on vaja täpset kirjeldust selle kohta, mida peaks pidama ebaseaduslikuks või kahjulikuks sisuks, kes võib teavet koguda ja säilitada ning milliste konkreetsete kaitsemeetmete alusel.
13. See on eriti oluline, võttes arvesse teatamise tagajärgi: lisaks lastega seotud teabele võivad kaalul olla kõikide võrgustikus ringleva teabega mingil moel seotud üksikisikute isikuandmed, sealhulgas näiteks teave vääras käitumises kahtlustatava isiku kohta, olgu ta siis Interneti-kasutaja või sisupakkuja, kuid ka teave isiku kohta, kes teatab kahtlase sisuga materjalist või kuritarvitamise ohvrilt. Teatamise korra väljatöötamisel ei tohiks nende isikute õigusi tähelepanuta jätta, neid tuleks arvesse võtta kooskõlas praeguse andmekaitseraamistikuga.
14. Vihjeliinide kaudu kogutud teavet kasutatakse suure tõenäosusega ka süüdistuse esitamisel juhtumi kohtuliku menetlemise etapis. Seoses kvaliteedi- ja terviklikkuse nõuetega tuleks rakendada täiendavaid kaitsemeetmeid tagamaks, et kõnealust digitaalseks tõendusmaterjaliks peetavat teavet kogutaks ja säilitataks nõuetekohaselt ning et see oleks seega kohtus vastuvõetav.
15. Väga oluline on järgida tagatise, mis on seotud süsteemi järelevalvaga ja mille üldiselt annavad õiguskaitseasutused. Vastavasse skeemi osaks peaksid olema ka sellised olulised tegurid nagu läbipaistvus ja üksikisikutele kättesaadavad sõltumatud heastamisvõimalused.

III. KOKKUVÕTE

16. Kuigi Euroopa andmekaitseinspektoril ei ole põhjust teha takistusi laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastase võitluse kindla ja tõhusa raamistiku väljatöötamisele, rõhutab ta vajadust tagada õiguskindlus seoses kõigi asjaomaste pooltega, sealhulgas Interneti-teenuste pakkujad ja võrgustikku kasutavad üksikisikud.

⁽¹⁾ Vt mõlemad Euroopa andmekaitseinspektori eespool nimetatud arvamused.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta, EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31.

⁽³⁾ Euroopa andmekaitseinspektori arvamus Euroopa Liidu praeguste läbiraakimiste kohta võltsimisvastast võitlust käsitleva kaubanduslepingu üle, lk 6.

17. See, et ettepanekus on nimetatud vajadust võtta arvesse lõppkasutajate põhiõigusi, on tervitatav, kuid sellest ei piisa: lisada tuleks kohustus, et liikmesriigid tagaksid ebaseadusliku sisuga materjalide vastu võitlemisel ühtse, selge ja üksikasjaliku korra sõltumatu avaliku asutuse järelevalve all.

Brüssel, 10. mai 2010

Peter HUSTINX
Euroopa andmekaitseinspektor
